

УДК 821.162.1

DOI: 10.31891/2415-7929-2019-17-48-52

ХРЕНОВА В. В.

Хмельницький національний університет

ОСОБЛИВОСТІ СЕМАНТИКИ ТА СПОСОБИ ХУДОЖНЬОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ БАЗОВОГО КОНЦЕПТУ МАТИ В ПОЕЗІЇ ЛЕВА ЄВГЕНІУША ВЕНГЛІНСЬКОГО

На основі аналізу наукових праць уточнено сутність поняття «концепт», під яким ми розуміємо втілену у стійких повторюваних образах і наділену культурно значущим змістом смисловою структурою, що відображає сутнісні ознаки дійсності та особливості її сприйняття людиною певного місця і часу, і є основою художньої картини світу автора. Виокремлено структуру концепту жінки (мати). Охарактеризовано особливості та способи реалізації концепту мати в поезії Л. Венгліньського. Концепт мати представлений в українській творчості Л. Венгліньського лексемами мати, мама, матінка, матенька, няня, ненька. Портрет матері, її позитивні почуття та широка емоційна сфера конотується здебільшого засобами мовної експресії. Загальнолюдське ототожнення матері з моральними категоріями доброта, турбота, ніжність, любов у творчості Л. Венгліньського виражаються переважно у діях матері щодо дитини: нагодувати, одягнути, покласти спати, провести та зустріти сина з війни, чекати на доньку увечері тощо.

Ключові слова: концепт, художній концепт, структура концепту «жінка», образ жінки-матері.

KHRENOVA V.

Khmelnitsky National University

PECULIARITIES OF SEMANTICS AND METHODS OF ARTISTIC IMPLEMENTATION OF THE BASIC CONCEPT OF MOTHER IN THE POETRY OF THE LION BY EVGENIUSH HUNGLINSKY

On the basis of the analysis of scientific works, the essence of the concept "concept" is defined, by which we understand embodied in persistent repeated images and endowed with a meaningfully meaningful structure that reflects the essential features of reality and peculiarities of its perception by a person of a certain place and time, and is the basis of the artistic picture of the world of the author. The structure of the concept of woman (mother) is defined, which includes five microconcepts (microconcept is understood as "the integration of aspects on a thematic principle, which is relevant for the construction of a hierarchy of elements of the conceptual structure at all its levels"): microconcept "External characteristics"; micro-concept "Physical characteristics"; biological concept "Biological characteristics"; microconcept "Internal characteristics"; microconcept "Social characteristics".

It has been found that the image of the mother-mother is one of the most significant images of both Ukrainian and Polish culture and literature in particular. Under the influence of Christianity, the human mother relates to St. Mary, the Mother of Jesus Christ. Virgin Mary, Virgin Mary, Virgin Mary, Madonna in the Christian tradition - the perfect embodiment of motherhood, the patron saint of sinners and orphans, the ideal of feminine purity and tenderness. That is why women's qualities such as maternal care and compassion, forgiveness, and all that are distinguished by kindness and tenderness are associated with this.

The features and ways of realization of the concept of having in poetry of L. Venglinsky are characterized. The portrait of the mother, her positive feelings and broad emotional sphere are connotated by the means of linguistic expression: diminutive and caressing vocabulary, synonyms, numerous epithets and addressable forms. The universal human identification of the mother with the moral categories of kindness, care, tenderness, love in the work of L. Venglinsky is expressed mainly in the mother's actions towards the child: to feed, dress, put to bed, spend and meet her son from the war, wait for her daughter in the evening and so on.

Keywords: concept, artistic concept, structure of concept «woman», the image of a female mother.

Актуальність дослідження. У художньому творі слово – вічний будівельний матеріал літературного образу, стає гнучким, змінним, рухливим і виразним, а також часто не тотожним тій лексичній одиниці, що зафіксована в словнику, хоча і співпадає за зовнішньою формою, адже в художньому тексті слово набуває властивостей до збагачення своєї семантики. Саме в слові і через слово відображається авторське бачення світу письменника, його система моральних цінностей. Зміст твору є певною об'єктивністю, поданою через призму авторського бачення. Як стверджував М. Бахтін: «кожний текст є чимось індивідуальним, єдиним і неповторним, і в цьому полягає його зміст, задум, задля чого він створювався. Це те в ньому, що має відношення до істини, правди, добра, краси, історії» [1]. З індивідуальністю автора, за М. Бахтіним, пов'язане все найголовніше в художньому тексті, саме тому метою читача і дослідника є глибоке проникнення в твір, що реалізує образ автора. Ґрунтовний аналіз твору неможливий без послідовного розгляду всіх елементів тексту різних рівнів. У творенні категорій образу автора беруть участь переважно одиниці лексико-семантичного рівня. Але не всі вони однаково важливі, адже деякі відіграють головну роль, коли інші перебувають на другорядному плані. Одним з найбільш важливих та актуальних понять сучасної лінгвістики є концепт.

Аналіз останніх джерел. Над проблемою ролі жіночих постатей у художній літературі (на матеріалі російської, української та польської літератур) працювала Ю. Булаховська. Трансформацію образу в українській та європейській культурах та, його порівняльний аналіз в творах різного періоду здійснювала К. Откович. Питання зображення архетипу матері як одного із аспектів компаративного дослідження творчості польських та українських письменниць розглядала Н. Орнат. Особливості художньої реалізації концепту «мати» у поезії Л. Венгліньського розглядала у своїх дослідженнях Н. Совтис [2-5].

Постановка проблеми. Аналіз літературних та наукових джерел показує своєрідність репрезентації індивідуально-авторських концептів, що є свідченням неповторності й оригінальності ідіостилу. Чим багатший культурний і емоційний досвід митця слова, тим глибші і місткіші його концепти. Мета нашої наукової розвідки – визначити сутність поняття «концепт» та структуру концепту «жінка», дослідити особливості семантики та способи художньої реалізації базового концепту мати в поезії Л. Венгліського.

Виклад основного матеріалу. Найбільш поширеними у сьогоденній науці про є, мабуть, дослідження концептів як носіїв національної ментальності. Саме їх сукупність, оформлена в концептуальну систему, дає національну картину світу, втілену в мові. У ній знаходять свій слід кліматичні умови проживання, суспільний устрій, історія та найбільше – культура і менталітет певного народу. Оскільки у кожного народу вони різні, то й уявлення представників різних народів про дійсність суттєво відрізняються.

Вивчення взаємозв'язку між мовою і культурою не є новим, має давню історію, тому сьогодні у науковій літературі можна знайти безліч його інтерпретацій. У царині загального мовознавства цю проблему порушували ще наприкінці XVIII – на початку XX ст. (Й. Гердер, В. фон Гумбольдт, О. Потебня, Е. Сепір). Як наголошував В. фон Гумбольдт, «...мова утворює навколо людини чарівне коло, вийти з якого можна, тільки вступивши в інше коло, тобто вивчивши іншу мову» [6], а перехід на іншу мову приводить до зміни світогляду, причетності до іншої культури. Відповідно – різні мови характеризуються різним світобаченням та світосприйняттям. Крім того, кожна мова відображає своєрідний менталітет нації і, зі свого боку, впливає на нього. Власне так мова і нація постають силами, які взаємодоповнюють одна одну. Е. Сепір теж неодноразово наголошував, що мова має національний характер і не існує поза культурою. За його твердженням, концепт – це капсула думки, що в конденсованому вигляді містить (чи навіть генерує) всі можливі епізоди життя (переживання, досвід й ін.) [7]. Саме з таким підходом до тлумачення сутності концепту пов'язане поняття «національний концепт», який розглядається як «найбільш загальна, максимально абстрагована, проте конкретно репрезентована в мовній свідомості когнітивно оброблена ідея «(культурного) предмета», що існує в сукупності всіх валентних зв'язків, які мають національно-культурну маркованість» [8].

Аналіз концептів із метою реконструкції національної картини світу тісно пов'язує літературознавство з лінгвістикою і, на думку болгарської дослідниці Д. Чавдарової, може здійснюватися на двох рівнях літературного твору: на рівні тематології, оскільки концепт у літературному творі перетворюється на його тему чи мотив, та на рівні системи персонажів, оскільки їх можна осмислювати як вираження національного характеру [9]. Представниками цього напряму концептуального аналізу у сучасній науці є Л. Иванова, Н. Кудрявцева, А. Шмельова.

Завдання виокремити основні культурні концепти ставить перед собою російський дослідник Ю. Степанов, оскільки саме вони, на його переконання, формують національну культуру. Культура розглядається вченим як сукупність концептів та їх відношень. Саме тому Ю. Степанов вважає, що концепт виникає при зіткненні світу культури та індивіда [10]. Зв'язки між концептами визначаються «рівнем культури людини, її приналежністю до певної спільноти людей, її індивідуальністю» [11]. Властивість концепту виражати індивідуальні особливості концептоносія стала підставою для вивчення концептів із метою дослідження ідіостилу письменника та індивідуально-авторської картини світу. Таке вивчення концептів в українському літературознавстві висвітлено у працях Т. Пономарьової, В. Саєнка, О. Кузьміної.

Отже, як зазначає М. Маркова, постаючи компонентами авторської системи поглядів на світ, природу, історію, героїв тощо, концепт поєднує і національний погляд на дійсність, і індивідуально-авторські уявлення, а також містить відбиток культури. Значною мірою саме ідеї філософії, релігії, науки як елементів культури, втілені в авторські концепти, формують концепції дійсності й естетичної творчості митців. Цікавим видається бачення структури концепту письменником В. Шевчуком. Письменник пропонує розуміти концепт як складне абстрактне поняття, яке вживається при творенні художнього твору і яке стає інтелектуальним стрижнем, що з'єднує твір у єдину конструкцію, є його визначальною думкою, яка проходить через увесь твір у формі образних знаків, а водночас є побудником творення символів, метафор, з'єднуючи невідповідні поняття в несподіваному ракурсі і тим наповнюючи твір поглибленим змістом. Це свідоме оперування культурним спадком попередніх епох через використання загальноприйнятих, загальнолюдських національних смислів. Концепт вражає освіченого читача несподіваними порівняннями символів, витворюючи вишукану структуру, яка не раз заміняє сюжет» [12].

Спираючись на особливості окреслених напрямів концептуального аналізу в сучасному літературознавстві та підсумовуючи сказане, можемо сформулювати власне визначення концепту. На наш погляд, художній концепт – це втілена у стійких повторюваних образах і наділена культурно значущим змістом смислова структура, що відображає сутнісні ознаки дійсності та особливості її сприйняття людиною певного місця і часу, і є основою художньої картини світу автора.

Як показує аналіз письменною творчості, одним із ключових концептів будь-якої культури є концепт «жінка». Він є проекцією стереотипних уявлень про жінку як носія соціально визнаних якостей та ознак. Вони сформувалися на основі ролей, що виконує жінка у суспільстві [13]. Важливо з'ясувати структуру аналізованого концепту. Як відомо, кожен із концептів має особливі умови виникнення, сферу функціонування і, відбиваючись у мовній картині світу, реалізується через характерні засоби, що передають його специфіку. Концепт «жінка» в художньому дискурсі розкривається через численні описи психічних та

емоційних станів жінок, шляхом описів їх комунікації та ін. Окрім того, зміст концепту реалізують мовні засоби на позначення зовнішніх характеристик жінки, що функціонують також із метою відображення її внутрішнього портрета, оскільки зовнішність є проявом психологічних характеристик людини [14]. Російська дослідниця О. Чибишева, досліджуючи концепт «жінка», що об'єктивується у фразеологізмах російської та англійської мов, запропонувала таку класифікацію для його аналізу: мікроконцепт «Зовнішні характеристики людини»; мікроконцепт «Внутрішні характеристики людини»; мікроконцепт «Соціальні характеристики людини» [15]. До розв'язання цієї проблеми з позицій лінгвокультурної та соціокультурної реконструкції гендерного концепту «жінка» в українській мові на матеріалі вторинних метафоричних номінацій, які об'єктивують цей концепт, підійшла Т. Сукаленко. У структурі концепту дослідниця виокремлює п'ять мікроконцептів: мікроконцепт «Зовнішні характеристики»; мікроконцепт «Фізичні характеристики»; мікроконцепт «Біологічні характеристики»; мікроконцепт «Внутрішні характеристики»; мікроконцепт «Соціальні характеристики» [16].

Уточнивши сутність поняття «концепт» та структуру концепту «жінка», переходимо до аналізу поезії Л. Венгліньського щодо особливостей семантики та способів художньої реалізації базового концепту мати в творчості автора. Образ жінки-матері є одним з найбільш значимих образів як української так і польської культури й літератури зокрема. Материнська любов дає потужний емоційний поштовх до благополуччя і життєздатності особистості. Адже, мати – це любов, підтримка, безпека, захист, відчуття свого коріння. Згідно з традиційними уявленнями, в українському, так і в польському суспільстві, матір наділена надзвичайно високими статусними рисами. Під впливом християнства людська матір співвідноситься зі Святою Марією – Матір Ісуса Христа. Богоматір, Богородиця, Діва Марія, Мадонна в християнській традиції – ідеальне втілення материнства, заступниця грішників і сиріт, ідеал жіночої чистоти та ніжності. Саме тому з цим образом асоціюються такі жіночі якості, як материнська турбота і співчуття, прощення, та все те, що вирізняється добротою і ніжністю. Особливе місце займає материнська молитва, яка вважається найсильнішою. «Ось моя та матір Божа, І син Їй небесний» [17, с. 216].

У поезії Л. Венгліньського «Сирота» бідну дівчину, яка тужить за своєю матір'ю рятує Господь: «Господь бо бідну стеріг Не дав їй умерти в воді Мілосердний всюди Біг» [17, с. 254]. Основні функції матері – народження дитини та опіка над нею: «За матір і за дочку. За здоров'є, ой, дитини Та і положниці» [17, с. 439]. «Ту матір мене колисала, Пісночки співала, Колим була дитиньков, Немога і мала» [17, с. 216]. «Czemu płakać-być nie miała Za matusią co chwała, Co pieściła mię, żywiła: Dzięki wam mateczko miła!» [18, с. 38]. «Ой ангелочку, Сердца цвіточку! Чи не мож нам знати, Ні ся догадати? Що то за гадкі миленької доньці, Нім усне, снуют ся, ой, по головоньці Вже бим не спала, Лиш тобі співала, В віщуні, ах, очи Зрілабим що ночі. Або в день ясний все бим ся дивила, Чи ти щасна доля паде, доню мила» [17, с. 293]. У зацитованому фрагменті значимі ключові слова: ангелочок, цвіточок, щасна доля мають виразне позитивне забарвлення. Ангел – це небесний посланець, який приносить від Бога звістки, але якщо взяти до уваги зменшувально-пестливу форму – посланець, який набув дитячого вигляду, а отже є символом чистоти і невинності. Автор використовує також зменшувально-пестливу лексику: миленька, головонька.

«Кому ж бим за тоє Красно дяковала, Як не нені моєй, Що я виплекала» [17, с. 374]. «A matka ją stróżu. Pilnuje niebogę i strzeże» [19, с. 212]. Мати-опікунка є символом, який можна віднести до першоджерела – природа-мати, а також Богородиці. Саме ця багатообразна постать матері-опікунки запевняє героям поезії почуття безпеки, дбає про заспокоєння основних потреб своїх дітей – ким би вони не були. Тому так гірко плаче хлопець-сирота, якого забирають на війну, оскільки не відчуває материнського захисту і передрікає собі важку долю [20, с. 85].

У патріотичній літературі XIX ст. був сформований виразний стереотип матері-польки (прототип створив А. Міцкевич), що виводиться зі стереотипу мати-Батьківщина. Найцікавіше з семантичного погляду є прислів'я, що відоме з XIX ст. – не та мати, що народила, а та, що виховала. До основних ролей матері література додає ще одну – патріотка, та, що народжує і виховує захисників вітчизни, оберігає народні цінності. Польський материнський епос виводиться з характерного для польського католицизму культу Марії, що призводить, що він поєднує ідеалізацію і трагізм: Мати-Полька присвячує (повинна присвятити) своїх дітей для великої народної справи і тому її материнство є (повинно бути) поєднане з терпінням. Саме такою берегиною моральності, сповнена доброти і посвяти, надаючи любов і подаючи приклад християнської чистоти серця – виступає мати у творах Л. Венгліньського.

Символ природи-матері, землі-матері активно використовується в українських та польських збірках поета: «А родна мати Позоставляти Свим не забула дітонькам жир, Гойни всім пир» [17, с. 60]. «Нам щогід, Де-будь оченько наше ся кіне. Відкіль світ, Ані слід Нужи не знати в нашої мати, Під – піліть! [17, с. 64]. «І ти хочеш хліб ще мати? О неробо, жидів слуго! Не такім земля є мати, Не тобі, ой, не, валуго!» [178, с. 433]. «Веди мя, ах, мати, скрізь блудний той світ. А колись по літах, де без сил вже стану, З тужненькім серцем ще на Тебе гляну І з таким воздухом ти впаду на грудь, А Ти мя прийми, яко вірна мати, Бо де ж, як у нені, мильше спочивати?» [17, с. 95]. «Matka natura mię piewca zrobiła. I poty śpiewam dla siebie i nieba, Póki się tego czuć daje potrzeba, I poty kwilę z miłości rodzinie, Póki śpiewania pora nie przemienie» [21, с. 7]. «Tkliwa matka drzew i kwiatów: Ziemia – karmi dzieci swoje, Słońce – dzielny ojciec światów...; Z pączków łuska kwiatów zwoje» [21, с. 4].

В україномовних творах переважно, якщо природа-мати, то батько – Господь: «Висьте всі над чоловіка, Ах, вдячніші Отцу світа, Скоро рано – від вік віка В час весневний чи в час літа. Всі співаєте охоче Богу-господеви хвалу, Всякій первим бути хоче, Бо послідний вам закалов. Тому то у вас не знати Ані голоду, ні нужди, Всі здоровисьте у Мати, Всісьте щасни, та й рад кождий» [17, с. 69].

У поезії автор не тільки наділяє матір функцією опіки, мати виступає вчителькою як господарських справ, так і моральних принципів життя: «Лиш би прати, сли біленька В праці почорніє шмать, Так робила бабка, ненька, І вам треба – каже мати» [17, с. 558]. «Wybierz młodą, zdrową, rządą, Z dobrem sercem, a rozsądną, Maréj na co? Życie szkołą!» (порада синові у виборі дружини) [19, с. 92]. «Правда, що кажеш, донечко мила! Премудрость вічна, що світ зробила, Бога закони, ідвічни права І той лад в світі, за що Му слава!». «Але тиж треба то тобі знати, Же весь лад людзкій з потреби взятий, Же кожде право і установа Має причину, то ані слова! Бо хто зблаучит хоть би день в літі, Вже не заверне го нічим в світі, А хто гуляє, коли час праці, Холодно буде в зимі сираці». «Що іде з миру, що з ним треває, Обряди сільські і обичаї Истинно мудру маюг причину. Хрань же, держи їх, доньо і сину! Хрань ід затрати звичаї свої, Язык родимий, народни строї І всі обр'яди, і приповідкі: То духа предків жиючи свідкі. Най світ великій слухає моди, Най ся, як хочуг, німчуг городи, Най одіж свойску на фрак зміняюг, Віри і мови ся ідрікаюг. З старих сокровищ най і сміюг ся, Чужинщиною най там поюг ся. Ми – твердо стіймо при всем, що наше, Чи то литевске, руске чи лаше» [17, с. 477].

Народні уявлення тісно пов'язують образ матері з образом сім'ї, родини. У поезії Л. Венгліньського відчутний прямий зв'язок концепту мати з тематичним корелятом батько та іншими членами сім'ї: «Раз дите ся родит і оден лиш тато, Одина му мама – інших є богато» [17, с. 192]. «Слобода та золотенька І той Бога повний світ, Господарство, тато, ненька, Річка, сад і кождий пліт» [17, с. 497]. «Коби ви, сухи листочки, Листики жовтенькі, Перекинулись в хусточки...:То для нені на головку, То для мене, для сестрички, Для братиска мого прічки І для інших із родини На всі літа і всі днини» [17, с. 565]. «Ади ж тепер знову, з яков охотою Сам іде, аж пре го горечка до бою. Тато операєсь, з сестров неня плаче, Але все на дурно, смуг грудь аж скаче [17, с. 415].

У людській свідомості концепт мати невід'ємно функціонує у взаємозв'язку з концептом дитина. У вірші «Utyskiwanie żołnierza» поет підкреслює єдину цілісність матері і її дитини та їх нерозривний зв'язок: «Rózy drzewem moja matka, Ja – jéj pnia gałązką jedną». [19, с. 219]. У творах Л. Венгліньського домінує мотив поваги дітей до батьків та вірної синівської любові: «Syn się matki nie wyrzeknie» [22, с. 33]. «А где мати?... Люба Мати, Син твій дома, вийди ж з хати! Най зцілюю твої ноги, Син вернув ся твій з дороги [17, с. 367].

Концепт мати представлений в українській творчості Л. Венгліньського лексемами мати, мама, матінка, матенька, неня, ненька, у польськомовних творах: matka, mama, macierz, mateczka, mateńka, matusia, matuś. Фіксуємо форми звертан-ня на Ви «Cóż matusieńko! Milczycie na to?» [22, с. 28]. Мати завжди була надзвичайно важливою для дитини, саме тому значна кількість творів поета присвячена любові сироти до матері та гірким поневір'ям: «Без матенькі для дівчини, Чим без соньца, роси цвітка, Тим без нені є сирітка» [17, с. 319]. Kochaj, jak tkliwa dziewczyna, Sierota pamięć swej matki, Po której stracie ze żalu Nigdy nie stroi się w kwiatki [21, с. 118].

Символи матері у текстах можуть мати амбівалентний характер, напр., одна мати радить вибрати наречену за покликом серця і з огляду на моральні якості дівчини, а інша звертає увагу лише на величину посагу [17, с. 92]. Протиставленням турботливій матері є зла мачуха: «Ach słodko i miło U matki mi było, Nie taka Macocha! Krwi obcój nie kocha. Chléb matki smakuje Bo szczerze go daje, Macocha żałuje, Wypomnie, wułaże» [19, с. 201]. Напр., мачуха жаліє не сироту, яка потонула, а сорочку, в яку була одягнена дівчина: «Мачоха клене ще: «Враже! Хто ти ся топитикаже? Не так жаль ми тя, дівочкі, Як твоєй ми жаль сорочкі. Без тебе ся обійду, А сорочкі не найду!» [19, с. 317].

Часто ключовим виступає явище антитези, як напр., у вірші «Мати»: «Під кришачою там березою, Буйно трава там росте. В округ пнів стятих, бортлавих, мохнатих Згоріло – місце пuste. Під нені оком солодко жити, Весь любить, ніхто не б'є, Не стане нені – біда вам діти! Тяжко ся, гірко жиє» [17, с. 319]. Серед найважливіших, архетипних атрибутів матері у поезії виділяємо: поцілунок, сльози, мову матері. «Як же серце нені було би, ой, щасне! Все бим ся на тебе, дівонько, дивила, І все ціловала і тебе строїла» [17, с. 302]. «Ціловала та ридала, Ах, чемненька моя мати, І волосе собі рвала, В тайстру дала хліб і шмать!» [17, с. 497]. «Kochaj, jak tkliwa dziewczyna, Sierota pamięć swej matki, Po której stracie ze żalu Nigdy nie stroi się w kwiatki. Jak matka jedyńca syna – W którym chlube swoją widzi, Kochając – ze wszech roskoszy I wszelkich cierpien dlań szydzi. I w każdej krwi, łzy kropelce, W każdym odczuwa go tętnie, W każde ni serca, nerwów drgnieniu Przywiązana doń namiętnie» [21, с. 118]. Сльози матері можуть бути сльозами щастя, смутку, розпачу але в кожному випадку джерело сліз є однакове – архетипна любов матері [5].

Висновки. Отже, дослідження мовної картини світу творів письменника дає можливість стверджувати, що центральне місце світобачення поета займає матір. Вона є джерелом життя, опікункою і берегинею домашнього вогнища. Портрет матері, її позитивні почуття та широка емоційна сфера конотується засобами мовної експресії: зменшувально-пестлива лексика, синоніми, численні епітети і адресативні форми тощо: ptaszek, gołąbek, okienko, chatynka, niedziółka, żytko, serduszko, sóreczko, synku, dopiu, moja miła. Загальнолюдське ототожнення матері з моральними категоріями доброта, турбота, ніжність, любов у творчості Л. Венгліньського виражаються переважно у діях матері щодо дитини:

нагодувати, одягнути, покласти спати, провести та зустріти сина з війни, чекати на доньку увечері тощо.

Перспективи використання результатів дослідження. Подальші дослідження особливостей семантики та способів художньої реалізації концепту мати в поезії польських та українських авторів сприятимуть здійсненню порівняльного аналізу засобів його мовної інтерпретації.

Література

1. Бахтин М.М. Проблемы поэтики Достоевского / М.М. Бахтин. – М., 1979. – 362 с.
2. Булаховська Ю.Л. Про роль жіночих постатей у художній літературі (на матеріалі російської, української та польської літератури) / Ю.Л. Булаховська // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. – 2012. Вип. 17. – С. 153–158.
3. Катерина Откович. Ілюзія свободи: образ жінки від традиціоналізму до модернізму: монографія / Катерина Откович. – К.: КАРБОН, 2010. – 210 с.
4. Орнат Н. Архетип матері в романах Полі Гоявічинської «Дівчата з Новолипок» та Ірини Вільде «Сестри Річинські» / Н. Орнат // Султанівські читання. – 2016. – С. 153–164.
5. Концепт «мати» у творах Л.Е. Венгліньського / Н. Совтис // Київські полоністичні студії. – 2015. – Т. 26. – С. 444–449.
6. Гумбольдт В. фон. Избранные труды по языкознанию / В. фон Гумбольдт. – М., 1984. – С. 162–183.
7. Sapir E. Language : An introduction to the study of speech [Electronic resource] / E. Sapir. – Access mode : http://www.languagerealm.com/files/Language_Study_Speech.pdf.
8. Івашченко В. Лінгвоконцептуальна репрезентація фрагментів когніції в термінопросторі української мистецтвознавчої картини світу: дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01 / В. Івашченко. – К., 2007. – 512 с.
9. Чавдарова Д. Концепты русской культуры с точки зрения литературоведа [Электронный ресурс] / Д. Чавдарова. – Режим доступа : // <http://www.russian.slavica.org/down/SBORNIK-3.doc>.
10. Степанов Ю. Концепт // Константы: словарь русской культуры / Ю. Степанов. – М.: Академический проект, 2004. – С. 42–67.
11. Лихачев Д. Концептосфера русского языка / Д. Лихачев // Русская словесность. От теории словесности к структуре текста. Антология. – М.: Academia, 1997. – С. 80–287.
12. Маркова М. «Концепт» та «концептуалізація» у сучасному літературознавстві / М. Маркова // Питання літературознавства: науковий збірник. – Вип. 74. – Чернівці: Рута, 2007. – С. 317–324.
13. Ковальчук Л.П. Лингвокультурные особенности концепта «Женщина» – «Frau» в русских и немецких фразеологизмах / Л.П. Ковальчук // Вестник Челябинского национального университета. – 2009. – Вып. 38. – С. 93–96.
14. Королев К. Энциклопедия символов, знаков, эмблем / К. Королев. – М.: Эксмо, СПб: Terra Fantastica, 2003. – 528 с.
15. Чибышева О.А. Концепт «Женщина» в русской и английской фразеологии: (на материале предметных фразеологизмов, именующих женщину): автореф. дисс. ... канд. филол. наук / О.А. Чибышева; Омск. гос. пед. ун-т. Челябинский гос. пед. ун-т. – Челябинск, 2005. – 24 с.
16. Сукаленко Т.М. Метафоричне вираження концепту жінки в українській мові: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Сукаленко Т.М.; Ін-т української мови НАН України. – К., 2009. – 20 с.
17. Венгліньський Л. Вибрані поезії українською мовою / Л. Венгліньський. – К.: Університет «Україна», 2011. – С. 288–586.
18. Węgliński L. Echo z za Tatr i Karpat / L. Węgliński. – Kraków: nakładem autora, 1885. – 288 s.
19. Węgliński L. Echo z za Tatr i Karpat / L. Węgliński. – Kraków: nakładem autora, 1885. – 288 s.
20. Węgliński L. Snopiek z niw sławiańskich i obcych Karpat / L. Węgliński. – Kraków: nakładem autora, 1885. – 242 s.
21. Węgliński L. 7 / L. Węgliński. – Kraków: nakładem autora, 1885. – 170 s.
22. Węgliński L. Dźwięki z polskich siód i pół / L. Węgliński. – Kraków: nakładem autora, 1885. – 230 s.

References

1. Bakhtyn M.M. Problemy poezyki Dostoevskoho / M.M. Bakhtyn. – М., 1979. – 362 s.
2. Bulakhovska Yu.L. Pro rol zhinochkykh postatei u khudozhnii literaturi (na materialii rosiiskoi, ukrainiskoi ta polskoi literatur) / Yu.L. Bulakhovska // Komparatyvni doslidzhennia slovianskykh mov i literatur. – 2012. Vyp. 17. – S. 153–158.
3. Kateryna Otkovych. Iliuziia svobody: obraz zhinky vid tradytsionalizmu do modernizmu: monohrafiia / Kateryna Otkovych. – К.: KARBON, 2010. – 210 s.
4. Ornat N. Arkhetyr materi v romanakh Poli Hoiavichynskoi «Divchata z Novolypok» ta Iryny Vilde «Sestry Richynski» / N. Ornat // Sultanivski chytannia. – 2016. – S. 153–164.
5. Kontsept «maty» u tvorakh L.E. Venhlynskoho / N. Sovtys // Kyivski polonistychni studii. – 2015. – T. 26. – S. 444–449.
6. Humboldt V. fon. Yzbrannnye trudy po yazykoznaniiu / V. fon Humboldt. – М., 1984. – S. 162–183.
7. Sapir E. Language : An introduction to the study of speech [Electronic resource] / E. Sapir. – Access mode : http://www.languagerealm.com/files/Language_Study_Speech.pdf.
8. Ivashchenko V. Linhvokontseptualna reprezentatsiia frahmentiv kohnitsii v terminoprostori ukrainiskoi mystetstvovnavchoi kartyny svitu : dys. ... d-ra filol. nauk : 10.02.01 / V. Ivashchenko. – К., 2007. – 512 s.
9. Chavdarova D. Kontsepty russkoi kultury s tochky zreniia lyteraturoveda [Elektronnsii resurs] / D. Chavdarova. – Rezhym dostupa : // <http://www.russian.slavica.org/down/SBORNIK-3.doc>.
10. Stepanov Yu. Kontsept // Konstany: slovar russkoi kultury / Yu. Stepanov. – М.: Akademicheskyyi proekt, 2004. – S. 42–67.
11. Lykhachev D. Kontseptosfera russkoho yazyka / D. Lykhachev // Russkaia slovesnost. Ot teoryi slovesnosti k strukture teksta. Antolohyia. – М.: Academia, 1997. – S. 80–287.
12. Markova M. «Kontsept» ta «kontseptualizatsiia» u suchasnomu literaturoznavstvi / M. Markova // Pytannia literaturoznavstva : naukovyi zbiryk. – Vyp. 74. – Chernivtsi : Ruta, 2007. – S. 317–324.
13. Kovalchuk L.P. Linhvokulturnye osobennosti kontseptu «Zhenshchyna» – «Frau» v russkykh y nemetskykh frazeolohyvmakh / L.P. Kovalchuk // Vestnyk Cheliabynskoho natsyonalnoho unyversyteta. – 2009. – Vyp. 38. – S. 93–96.
14. Korolev K. Entsyklopedyia symvolov, znakov, emblem / K. Korolev. – М.: Эksmo, Spb : Terra Fantastica, 2003. – 528 s.
15. Chybysheva O.A. Kontsept «Zhenshchyna» v russkoi y anhlyiskoi frazeolohyy : (na materyale predmetnykh frazeolohyvmov, ymenuiushchykh zhenshchynu) : avtofef. dyss. ... kand. fylol. nauk / O.A. Chybysheva; Omsk. hos. ped. un-t. Cheliabynskiy hos. ped. un-t. – Cheliabynsk, 2005. – 24 s.
16. Sukalenko T.M. Metaforichne vyrazhennia kontseptu zhinka v ukrainiskii movi : avtofef. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filol. nauk : spets. 10.02.01 «Ukrainska mova» / Sukalenko T.M.; In-t ukrainskoi movy NAN Ukrainy. – К., 2009. – 20 s.
17. Venhlynskyi L. Vybrani poezii ukrainiskoiu movoiu / L. Venhlynskyi. – К.: Universtet «Ukraina», 2011. – S. 288–586.
18. Węgliński L. Echo z za Tatr i Karpat / L. Węgliński. – Kraków: nakładem autora, 1885. – 288 s.
19. Węgliński L. Echo z za Tatr i Karpat / L. Węgliński. – Kraków: nakładem autora, 1885. – 288 s.
20. Węgliński L. Snopiek z niw sławiańskich i obcych Karpat / L. Węgliński. – Kraków: nakładem autora, 1885. – 242 s.
21. Węgliński L. 7 / L. Węgliński. – Kraków: nakładem autora, 1885. – 170 s.
22. Węgliński L. Dźwięki z polskich siód i pół / L. Węgliński. – Kraków: nakładem autora, 1885. – 230 s.